

Norskadoptert uten røtter

Mejlænder U-A.

Før hennes historie begynner

269 s. Melhus: Snøfugl, 2006. Pris NOK 275
ISBN 82-7083-332-0

Arnfinn er 44 år gammel og har aldri vært hjemme i seg selv. Utad er alt i orden; kjekk og slagkraftig mann med ledende konsulentstilling i forsikringsselskap, gift med ungdomskjæresten, har to tenåringsbarn og villa på Nordstrand.

Han besøker sine velmenende adoptivforeldre til søndagsmiddag av ferdigmat. Så lenge han kan huske og vel så det, har han strevd med opplevelse av manglende tilhørighet, redsel for avvising og takknemlig-hetsgjeld med uavklarhet i teller og hele hans eksistens i nevner.

Hans biologiske mor fikk sitt livs sommer lagt øde da hun ble uønsket gravid. Adopsjon var veien videre i et liv som likevel forble avklippet. Arnfinn benytter seg av sin rett til å få vite når han blir voksen, men fortelsen er en del av ham som hindrer rotfeste – ikke bare for Arnfinn selv, men også for den familien han så desperat forsøker å opprettholde i skjør balanse med sin egen selvvalgte posisjon på side-linjen. Så blir datteren gravid og hele livs-nettverket går etter i sømmene.

Før hennes historie begynner er Ulf Arvid Mejlænder's første roman. Han har bakgrunn som journalist, redaktør, PR-rådgiver og skribent. Norsk adopsjonspraksis er en problematikk han har interessert seg for i mange år, og romanen bærer også preg av research og konkrete møter (1). Både adopsjonskontoret ved Oslo Helseråd og spedbarnshjemmet stiger opp fra arkivskuffene. Nidportrettet av den kristelige anti-abortlegen fra tidlig syttitalt synes friskt i fargene fremdeles.

Person- og miljøskildringer fremstår levende og troverdige i fint tilpasset språkdrakt; på det beste i spennet mellom Jo Nesbø og Per Petterson, med avstikkere til Lars Saabye Christensens *Beatles* og Arild Nyquists *Barndom. Ungdom*. Dog blir det noe ujevnt og av og til går det over i det sjablongmessige.

Både forsideillustrasjon og noe av romanens utforming gjør meg litt usikker på om det isteden er ungdom som er bokens målgruppe. Nå skal jo ikke bøker for ungdom være mer lettvinnt eller litterært mindreverdig, men det er i det ujevne romanen trekker i denne retningen. Imidlertid fremstår den helhetlig sett egnet for både ungdom og voksne, og det på en måte som kan angå

mange. I tillegg til en prisverdig fremstilling av et forbløffende lite beskrevet emne, rommer boken en formidling av mennesker i krise og en pekepinn om at veien videre ikke bare går om historien, men også via frigjøringen fra den.

Nina Helene Alnes Sitek

Vinderen Distriktpsikiatriske senter
Diakonhjemmet sykehus

Litteratur

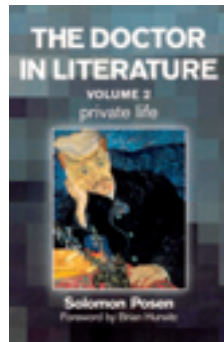
1. Røed L-L. Adoptert i hemmelighet. Aftenposten 13.3.2007.

Litterært om legers privatliv

Posen S.

The doctor in literature

Bd 2. Private life. 298 s, ill. Oxon: Radcliffe, 2006.
Pris GBP 35
ISBN 978-1-8577-5779-8

Dette er bind 2 i serien *The doctor in literature*, av den australske professoren og endokrinologen Solomon Posen. Forordet er skrevet av allmennmedisineren Brian Hurwitz, som er professor og leder for masterstudiet i litteratur og medi-

sin ved Kings College i London. Posens første antologi ble utgitt i 2005 og omhandler hvordan legerollen var portrettert i skjønnlitteraturen (1). I det nye bindet har forfatteren samlet inn på 1 500 sitater fra 600 litterære verk og organisert disse ulike kategorier: Legens forhold til familien, kolleger, religion og kultur, og legers erfaringer med frustrasjon, kjedsomhet og utbrenthet. I tillegg er det et kapittel om legen med funksjonshemming. Kvinnelige leger er ikke omtalt i dette bindet, forfatteren annonserer i innledningskapitlet at kvinnelige medisiner vil bli spesielt omtalt i et senere bind.

Posen har en imponerende oversikt over litteraturen, men det sier seg selv at med et slikt vell av referanser sitter man lett igjen med et litt endimensjonalt og overfladisk inntrykk av våre litterære kolleger. De historiske og kulturelle aspekter ved sammenstillingen forfatteren foretar, blir i litt for liten grad gjenstand for diskusjon. Det faktum at skjønnlitterære forfattere gjør litterær bruk av legeskikkelsen og ikke alltid har ambisjoner om å gi en realistisk skildring, er noe som heller ikke problematiseres.

Posen oppsummerer sine funn om våre litterære kolleger i en kort konklusjon. Jeg gjengir noen punkter: «relatively few of them enjoy a normal family life», «those who have wives and partners chose them badly and

treat them badly», «Doctors are not good team players and compromisers», «the sick doctor is almost expected to neglect his own illness and to die without fuss». Litteraturens og andre mediers fremstilling av leger kan gi opphav til merkelige forestillinger om leger og legers privatliv. Selv om ikke alle vil finne de litterære skildringene av leger gyldige, bidrar de nok til å prege befolkningens bilde av den medisinske profesjon – og de bidrar nok også til å prege hvordan leger oppfatter seg selv. En vandring i det litterære feltet med Posen som entusiastisk veiviser kan gjøre oss litt klokere.

Jan C. Frich

Allmennmedisinsk forskningsenhet
Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Litteratur

1. Posen S. The doctor in literature: satisfaction or resentment? Anmeldelse. Tidsskr Nor Lægeforen 2005; 125: 2242.

For mye av det gode?

Sverdrup TC, Nervik S.

Ediths glasslott

24 min. DVD og undervisningshefte. Oslo: Norsk filminstitutt, 2005. Pris NOK 179

Arbeidet med denne DVD-en og heftet er støttet av Utdanningsdirektoratet og Den kulturelle skolesekken. DVD-en har to deler. Først kommer filmen om Ediths Glasslott med norsk tale og engelsk tekst (24 minutter). Her

er utgangspunktet en om lag åtte år gammel gutt som er på klassebesøk på aldershjemmet. Ved at han ved et uhell knuser et glass får han kontakt med Edith, en barnløs enke. Hun har et «hemmelig» slott i et gammelt drivhus. Her hegner hun om minnet til sin avdøde mann som var glassblåser. Nå dyrker hun tulipaner til hans grav og verner om glassurnen som mannen laget. Den skal brukes til hennes aske når hun er død. Hun viser gutten videoopptak av ektefellen som død, før hun noe senere dør på aldershjemmet.

Del to av DVD-en heter «Bakom Ediths glasslott» (19 minutter). Den omhandler begrepene og prosessen bak produksjonen av filmen; fra idé og filmopptak til musikk, klipp og etterarbeid. Dette er filmkunnskap til bruk i skolen og den er godt beskrevet i det vedlagte heftet (28 sider). Bakerst i heftet er det tre sider med spørsmål og forslag til diskusjonsoppgaver. Første tema gjelder tap og sorg. For eksempel: Har noen av dere sett et dødt menneske? Hvordan

reagerte dere? Hvordan synes dere foreldre skal oppføre seg når det skjer triste ting rundt dere? De to siste sidene har spørsmål knyttet til praktiske oppgaver vedrørende det å lage en film: Skriv en synopsis som egner seg som film. Hva er viktig når man skal finne skuespillere, hva ligger i begrepene audition, regissør, script, scenografi, etc.?

Det har tatt fire år å lage DVD-en og heftet. Målsettingen er at opplegget skal kunne anvendes som ledd i skoleundervisningen. Produsenten har ønsket at denne dokumentaren skulle være rettet mot filmkunnskap og samtaler med barn om vanskelige temaer som sorg og tap. Det er imidlertid ikke angitt noe om hvilke klassetrinn dette vil passe for. Hovedpersonen er bare åtte år, men oppgaver og materiale egner seg nok pedagogisk bedre for større barn.

Hva angår det tekniske, skuespillernes prestasjoner og musikken som følger temaene, er denne filmen godt laget. Jeg spør likevel hvorfor man har valgt å kombinere så mange alvorlige og eksistensielle temaer i en film som primært skal rette seg mot klasseundervisning om filmkunnskap. Barn i 8–9 års alder begynner å fatte at døden er noe endelig som kan angå dem selv og ikke bare foreldre og andre nærstående. Eivind har mistet sin mormor. Dette har tydeligvis aldri vært snakket om, han har aldri vært på graven hennes. Sykepleieren som formidler til Eivind at Edith er død, forteller at hun sovnet. Dette er et begrep vi vet at vi ikke skal benytte når vi snakker med barn og unge om døden, det kan skape angst og innsovningsproblemer.

I filmen ser man aldri noen foreldre eller andre støttepersoner enn Edith. Hun svarer for så vidt greit på Eivinds spørsmål, men dette er ikke nok til at jeg kan si at man kan anbefale denne filmen brukt i klassesammenheng. Hvis voksne skal vise denne filmen for barn og unge, må de også være tilgjengelig for dem for å kunne fange opp barnas og de unges personlige opplevelser og reaksjoner. Jeg synes diskusjonsoppgavene om temaet tap og sorg er alt for generelle og dyptpløyende til at de passer i en «skolesekk». Men denne DVD-filmen kan være godt egnet for bruk i sorggrupper for barn som har mistet pårørende. Tekster og forklaringer i fordypningsheftet er greie og tydelige. Det er derfor noe uheldig at denne kunnskapen blir knyttet opp til så følelsesladete og personlige temaer som barns opplevelser om tap og sorg.

Det kan være nyttig at leger kjenner til *Ediths glasslott* – for eventuelt å kunne bruke filmen i egnet forum, men også fordi materialet brukt ukritisk, vil kunne fremkalle reaksjoner hos sårbare barn og unge som vil kunne trenge støtte og hjelp for å bearbeide reaksjonene.

Inger Helene Vandvik
Slependen

Hvordan er det å være ung i Norge?

Kvalem IL, Wichstrøm L, red.

Ung i Norge

Psykososiale utfordringer. 197 s, tab, ill. Oslo: Cappelen Akademisk, 2007. Pris NOK 298 ISBN 978-82-02-26288-4

Kunnskapen om unges liv og helse kan ofte synes å være mytepreget, overfladisk og foreldet. Det er derfor verdt å merke seg at Ungdomsforskningssmiljøet ved Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og

aldring (NOVA) med *Ung i Norge – Psykososiale utfordringer*, har levert enda en forskningsbasert rapport. Det er også verdt å merke seg en annen bok, med tittelen *Ung i Norge – skole, kjønn og fritid*, fra samme forskningsmiljø og som forlaget utgir parallelt.

Boken om psykososiale utfordringer retter seg mot alle som arbeider med ungdom. Den bygger på Ung i Norge-undersøkelsene fra 1992 og 2002. Resultatene synes å være representative både fordi 12 000 elever utvalgt fra et slags «Mini-Norge», har svart og fordi svarprosentene er henholdsvis 97 og 92. Tiårsspenet gir forskerne mulighet til å peke på utviklingstrekk.

Fremstillingen er tredelt: Utvikling hos 13–19 år gamle, internaliserende vansker og eksternaliserende vansker. Hvert kapittel består av en dominerende teoretisk del, en mindre resultatdel, som i noen kapitler mangler, og en kort gjennomgang av praktiske implikasjoner. Tekstene er stort sett lettlest med få, men velvalgte og illustrerende figurer og tabeller. Innhold i kapitlene er tydelig farget av forfatterne. Forfatterne kunne av den grunn med fordel vært presentert for leserne, noe som ikke er tilfelle.

Grepene som er tatt, synes både å være bokens styrke og dens svakhet. Tredelingen er logisk og fremmer formidlingen av resultatene. Kapitlenes oppbygging er jeg mer usikker på. Teorigjennomgangen gir resultatene fra undersøkelsene et verdifullt bakteppe, men fremstår i noen av kapitlene ganske summarisk. De teoretiske bolkene bringer også boken i et dilemma. Når teoriene er såpass dominerende, gir det den preg av å være lærebok. Tiltaksavsnittene forsterker dette inntrykket. Lærebokpreget er imidlertid i konflikt med tittelen og med intensjonen om å være en statusrapport.

Når det er sagt, er det flere kapitler som nettopp på grunn av denne miksen av teori og resultater er interessante. For meg er Lars Wichstrøms kapittel om depresjon og selvmord et godt eksempel på dette. Her

leverer han blant annet dokumentasjon på en økning i antall unge med symptomer på alvorlig depresjon i en rekke vestlige land og viser tilsvarende økning i tiårsperioden i Norge (1992/2002; gutter 2,7/7,7 % og jenter 5,7/10,4 %).

Dette er en bok først og fremst for den som er fersk i arbeidet med unge, men den rommer også ny kunnskap som alle som har ansvar for unge i sitt arbeid, vil ha fordel av å kjenne til.

Ole Rikard Haavet

Seksjon for allmennmedisin
Universitetet i Oslo

Ledere: Hjelpen er nær!

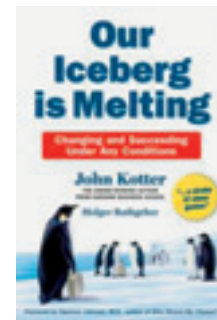
Kotter J, Rathgeber H.

Our iceberg is melting

Changing and succeeding under any conditions. 147 s, ill. London: Pan Macmillan, 2006.

Pris GBP 10

ISBN 978-02300-1420-6

Førsteforfatteren John Kotter er professor ved Harvard Business School. Han omtales som «change guru» og har skrevet 11 seriøse bestselgere om endringsledelse. Bøkene har fått priser, men han følte at ledere har

tungt for det. Derfor ville han prøve en annen vei, og denne boken er en fabel om behovet for endring i en organisasjon og hvordan man kan få til det.

En koloni med 268 keiserpingviner bor på et isfjell i Antarktis, og der har de bodd trygt og godt i generasjoner. En av dem, Fred, var en ung nysgjerriger som oppdaget tegn på at isfjellet var begynt å smelte, og han forutså en katastrofe. Men de vanlige, fornuftige pingvinene avviste ham: «Vi har jo bodd her i generasjoner.» Flokken hadde en ledergruppe på ti eldre og erfarne, og en av dem var en klok gammel dame, Alice. Fred klarte å overbevise henne, og så utvikler fortellingen seg skritt for skritt. Til slutt reddet hele flokken seg over på et nytt isfjell, men heller ikke det var trygt. Derfor måtte de legge om til å bli nomader. Budskapet er at det er åtte trinn i en vellykket endringsprosess. Pingvinflokkene går igjennom dem, trinn for trinn, og ender med en ny kultur som er tilpasset deres nye livssituasjon.

Språket er enkelt, og boken er illustrert med nydelige bilder av pingvinene som strever seg gjennom de åtte trinnene. Den er et pedagogisk mesterverk, og den har flere sider med anbefalinger, f.eks. denne fra en